

Kapitalismo zelataria

JUAN MARI ARREGI

Kapitalismo ekonomikoa, komertziala, industrialia edo finantzarioa ondo ezagutzen ditugu, urte asko daramatzagulako horiek jasaten. Bada ordea beste kapitalismo bat, zelataria, orain sartu digutena, eta bitxia bada ere, herritarrek gara bere elikagai eta oinarria. Horrela ondorioztatzen du Shoshana Zuboffek *The Age of Surveillance Capitalism* (Kapitalismo Zelatariaren Garaia) liburuan, duela gutxi gaztelaniara itzulia, Paidós argitaletxearen eskutik.

Googlek asmatu zuen kapitalismo hori. Facebookek, Microsoftek eta Amazonek bide bera jarraitu zuten eta negozio horretan sartuta daude, kapitalismo zelataria herritarren bizitzekin multinazional horiek elikatzen duten negozio handia baita. Etxetan sartu zen bere baliabide teknologikoen bidez (internet), eta datuak, ohiturak, irakurketak, aisialdia, gastronomia... Dena xurgatzen du. Enpresa horiek gure etorkizuna moldatzen dute beren produktuak eskaintzeko. Ni neu bezala, zu ere konturatuko zinen interneten liburu bat, botika bat, arropa bat, ardo bat, edozein produktu bilatu baduzu, hurrengo egunean webgune gehienetan horien publikitate agertuko zaizula, eros dezazula eskatzeko. Praktika hori kapitalismo zelatariaren parte da. Gizakiaren portaera ezagutzen dute eta gure datuekin negozioa egiteko moldatzen dute.

Ikasgai bat ateratzea komeniko litzateke kapitalismo mota berri honetatik. Jakin dezagun erabat kontrolatuta gaudela. Eta gure kontsumoa kontrolatzen badigute, zer ez digute kontrolatuko? Googleko presidentek esan zuen: "Ez dugu ezer teklatu beharrik. Badakigu non zaudeten eta non izan zareten, eta gutxi gorabehera jakin dezakegu zer pentsatzen ari zareten". Etengabeko zelatze horrekin, subiranotasun pertsonala ere lapurtuko digu kapitalismoak. ●

JIMMY JAZZ GASTEIZ

Teloia altxa eta...

AMAIA LEKUNBERRI ANSOLA

Kultura gara eta arriskuan gaude". Badira lau hilabete S.O.S. Kultura plataformak ohartarazpena egin zuenetik, berez prekario den euskal kulturaren sektoreak pandemiaren ondorioz bizi zuen egoeraren larritasuna bistaratu. Sektoreko hainbat eragilek sinatutako *Kultura gara* manifestuaren bidez, etorkizun hurbileko balizko bi eszenatoki iragarri zituzten: oihala altxa eta ekosistema kultural bizia ageri zen horietako batean, oihala goratu eta ezereza nagusitzen zen bestean.

Sektorearen biziraupena bermatzeko neurriak exijituz, gobernu zein erakunde interpelatu zituen plataformak, eta hala segi dute egiten ikuskizunen sektoreko profesionalak batzen dituen Alerta Gorria ekimenak edota ekitaldi eta ikuskizunetako teknikarien Teknikariok sindikatuak. Alabaina, eskariei entzungor, birusaren agerpenarekin hartutako neurriek idortutako eremua basamortutzea eragin du agintarien utzikeriak.

Oihala hasi da lurretik zentimetro batzuk aldentzen, eta irekitako zirrikitutik begiztatu daitekeen antz gehiago dauka uda aurretik iragarritako bi eszenatiketako batekin: deus ez bistara, astun sumatu daitezkeen hutsunea eta isilunea besterik ez. Oihala gehixeago goratzean ezerez hori apurtuko duen zerbaitekin topo egiteko esperoan egon daiteke bat, baina toki gutxi uzten dio esperantzari berriki jaso dugun berriak: Durangoko Plateruenak ateak itxiko ditu, azken urteetako zailtasunei COVID-19aren eragina batuta, proiektuaren bideragarritasuna ezinezkotzat jota. Gauzak aldatu ezean –eta bizkor–, sektorearen egoera larria arintzeko eskumena dutenak axolagabe segiz gero, Plateruenaren izena buru duen zerrenda beltz baten aurrean geundeko.

Bistan da herri honetan agintzen dutenen agenda politikoetan kultura ez dela ageri azken hilabeteetan seta handiz bultzatu beharrezkotzat jo dituzten industriaren artean. "Koma ekonomikoa" saihesteari dagokionez, kapitalismoaren zimenduak indartzeari begira, kulturaren inbertitzeak ez baitirudi negoziaririk onena. Are gehiago, kaltegarri ere suerta dakieke deskuiduan. Izan ere, "arteak ez da errealitatea islatzeko ispilua, baizik eta honi forma emateko mailua", zioen Bertolt Brechek; eta kulturak, arte espresioen edukiontzia denez gero, badu potentziala mailukadaz mailukada inguratzen gaituena eraldatzeko. Ziurgabetasuna nagusi den garaiotan, bederen, zerbait ez oso desiragarria galtzeko dezente dutenentzat.

Poliki-poliki ari da oihala gehixeago altxatzen eta prekario ageri da eszenatikia. Pertsonal murrizta, nekea eta artega horien aurpegiatan, segurtasun distantzia gordetzen duten aulki solte batzuk, eta saiata ere elkarren arteko distantzia kirurgikora ohitzen ez diren ikusleria eta artistak. Eta han, izkina batean, mailu batena dirudien itzala; egoeraren gordina tarteko egonik ere, mailua herriak duen artean dena galdurik ez dagoen seinale. ●